

63621,9 тыс. т (среди них – 68,7 % относится к смешанному, 16,2 % – к кластогенному и 15,1 % – к биогенному типам). На основе анализа фондовых материалов и собственных многолетних исследований определены озерные месторождения сапропеля, которые по критериям и качеству сапропеля подлежат первоочередному освоению. Сапропель – ценный природный ресурс органического сырья для современного и перспективного использования. Каждое месторождение характеризуется специфическим строением и свойствами сапропелевых отложений, лимнологическими и другими особенностями, поэтому задачи выработки, рационального использования и охраны должны быть индивидуальными. Предлагаются перспективные направления хозяйственного использования сапропелевых ресурсов региона.

Ключевые слова: озеро, сапропель, ресурсы, месторождение сапропеля, Волынская область.

Pyina Olga, Pasichnyk Mykhailo. Deposits of Lake Sapropel in Volyn Region: Scrutiny, Resources, Assessment of the Possibilities of Economic Utilization. The prevalence, resources and reserves' structure of sapropel deposits in the lakes of Volyn region is examined. 63621,9 thousand tons of sapropel is concentrated in the region (68,7 % of combined sapropel, 16,2 % of clastogenic, and 15,1 % of nutrient type). Based on analysis of source material and personal long-term studies, deposits of lake sapropel are revealed. These deposits are subjected to propriety dissimilation according to the criteria and quality of raw materials. Sapropel is a valuable natural resource of organic raw materials for current and potential future use. Each deposit is characterized by a specific structure and properties, limnological and other features. Thus, the task of production, rational usage and its protection must be individual. Promising direction of economic use of regional sapropel resources is suggested.

Key words: lake, sapropel, resources, deposits of sapropel, Volyn region.

Стаття надійшла до редколегії
20.11.2016 р.

УДК 911.2: 413.11

Людмила Василюк

Особливості використання топоніміки у фізичній географії

Розглянуто особливості використання топонімічного методу в географічних дослідженнях. Визначено основні зв'язки природного ландшафту з ландшафтом топонімічним, який являє собою цінне інформаційне джерело про природні об'єкти минулого. Розкрито головні напрями використання топоніміки в плані виявлення змін у природних комплексах протягом досить тривалого періоду. Досліджено специфіку використання зниклих географічних назв, які збереглися лише в старовинних документах або в легендах та переказах місцевого населення. Показано основні недоліки під час використання ненаукового тлумачення географічних назв у фізико-географічних дослідженнях та вказано на недопустимість використання народної (вульгарної) етимології назв.

Ключові слова: топоніміка, топонімічний ландшафт, топонімічний метод, географічна назва, топонім, ономастика.

Постановка наукової проблеми та її значення. Географи, відповідно до свого фаху, постійно мають справу з великою кількістю географічних назв (топонімів), інакше – географічною номенклатурою. Назви, смисл яких незрозумілий, гірше запам'ятовуються й ними важко користуватися. Проте вивчення топонімів потрібне географічній науці не лише з педагогічною метою, надто важливо це в дослідницькому плані, оскільки найменування іноді проливають світло на такі процеси і явища, про які не збереглося інших свідчень. «Будь-яке народження топоніма зумовлюється історичними умовами, географічним середовищем і здійснюється засобами мови; через топоніміку можна виявити деякі фізико-географічні особливості території, характер розселення, специфіку формування населених пунктів тощо», – писав Е. М. Мурзаєв [6, с. 80].

Топоніміка тісно пов'язана з географією вже тому, що низку географічних дисциплін неможливо уявити без наявності в них географічних назв. Географічну номенклатуру будь-якої території інакше називають топонімією цього регіону. Вивчення найменувань – настільки ж звична справа для

географів, як і для лінгвістів та істориків. Особливо важлива топоніміка для таких дисциплін, як історична географія, топографія, фізична географія, економічна й соціальна географія, картографія та ін., оскільки географічні назви – це мова карти, її важлива словесна інформація. Вона повинна бути максимально наближеною до народної вимови та разом із тим відповідати загальноприйнятим нормам. Особливо це стосується перекладу іноземних назв, які нерідко спотворені вже на іноземних мапах. Часто один і той самий об'єкт у різних країнах називається по-іншому. Для розв'язання цих проблем Організацією Об'єднаних націй створено Групу експертів із географічних назв із метою стандартизації географічних назв на національних та міжнародних рівнях.

Велике значення мають топонімічні дослідження для фізичної географії й нині. Топонім – це реальна частинка тієї епохи, у яку він виник. Назви ніколи не створювалися штучно, вони були влучною характеристикою об'єкта. Ця особливість географічних назв використовується в географічних дослідженнях для реконструкції ландшафтів минулого, вивчення особливостей освоєння території, виявлення зниклих ареалів рослин і тварин, давніх етнічних та міграційних процесів тощо. Але таку поглиблену інформацію можна отримати не монографічним вивченням окремих назв, а досліджуючи їх сукупність, сформовану під впливом конкретних географічних або історичних умов: географічні назви на кожній історично або географічно зумовленій території утворюють відповідну систему – топонімічний ландшафт [4].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Білоруський ономаст В. Жучкевич наголошував, що географічні назви – це не випадковий набір (як іноді їх сприймають), що поява й подальше використання географічного найменування підпорядковується дії загальних закономірностей, інколи досить складних і суперечливих [4]. Географічні назви акумулюють та зберігають протягом віків важливу інформацію, цінну для дослідників різних галузей знань, особливо мовознавців, географів, істориків, археологів та ін. Крім того, географи та мандрівники самі нерідко виступали творцями топонімії, даючи назви континентам, островам, гірським вершинам тощо. Тому цілком зрозумілий істотний внесок у топоніміку географів, починаючи від землепрохідців і до таких видатних учених, як О. Гумбольдт, В. П. Семенов-Тянь-Шанський, Л. С. Берг, П. А. Тутковський та ін. Із кінця XIX ст. значно зростає інтерес географії до топоніміки, викликаний розвитком картографії. У США, Англії, Франції, Німеччині й інших країнах організовувалися комісії та товариства з вивчення географічних назв. У 1904 р. створено Картографічну комісію при Російському географічному товаристві, яка здійснювала передачу іноземних назв російською мовою, розробила словник географічних термінів тощо.

Проблеми топоніміки постійно перебували в колі інтересів як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Деякі з них, такі як М. Ломоносов, І. Бодуен-де-Куртене, О. Потебня, а також сучасні українські вчені В. Шульгач, О. Стрижак, О. Знойко, Г. Аркушин, у своїх мовознавчих дослідженнях спиралися на топонімічний матеріал; інші розглядали назви як історичні пам'ятки та використовували їх в історичних й археологічних дослідженнях. Але фактом свого виокремлення як окремої галузі науки топоніміка зобов'язана практичним потребам географії.

Першим дослідником географічних назв і народної ландшафтної термінології в Україні був П. Тутковський. Він створив словник геологічної термінології, до якого увійшло понад 5000 українських наукових термінів. Народну мову він уважав «живим організмом» і зазначав: «Природнича термінологія існує в народній мові, у ній є дуже гарні і яскраві вирази, необхідно лише не полінуватися – ознайомитися з цими скарбами і по-науковому критично вивчити їх» [12]. Для дослідників-топонімістів кожна з праць ученого містить важливу інформацію щодо місцевих географічних назв. Вивчення топонімії як закономірно організованої системи простежуємо в працях дослідників Е. М. Мурзаєва, В. А. Жучкевича, А. В. Суперанської, Е. М. Поспелова, О. І. Попова, Б. Ф. Лящука, Д. Г. Бучка, О. А. Купчинського та ін. Закономірності західнослов'янської топонімії (для території Польщі, Чехії, Словаччини) вивчилися Й. Сташевським, С. Роспондом, Я. Розвадовським, А. Профоузом, Я. Свободою, В. Шмілауером; слов'янську топонімію Балканського півострова розглядали В. Георгієв, Ф. Безлай, П. Скок та інші.

Мета статті – вивчення особливостей використання топоніміки як методу в сучасних фізико-географічних дослідженнях. Основні **завдання публікації** – вертикальне (хронологічне, стратиграфічне) й горизонтальне (просторове) дослідження топонімів, яке дає змогу з'ясувати межі різних ареалів, визначати способи просування топонімічної моделі протягом віків, а також установлювати зв'язки та взаємозалежність динаміки із соціально-історичними й природно-географічними умовами території.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Поява топонімів зумовлювалася необхідністю розрізнити географічні об'єкти в процесі трудової діяльності людей та з метою орієнтації щодо них. Народ, помічаючи одиничне, індивідуальне серед масового й типового, дає назву географічному об'єктові за найхарактернішою ознакою, яка виділяє його серед інших подібних об'єктів. Отже, топонім – це соціальне явище, яке не просто відображає властивості об'єкта, а подає їх крізь призму людського уявлення про цей об'єкт, розкриваючи реалії колишньої матеріальної й духовної культури населення. Саме тому, крім мовознавства, топонімію вивчає ще низка наук: історія археологія географія народознавство, етнографія, палеогеографія, ботаніка, зоологія тощо. Та все ж топонім не є чимось сталим і незмінним: один і той самий об'єкт може отримувати нові назви залежно від інших спектрів його використання. Із приводу цього В. Никонов зауважив, що місцевість, яку вчора називали Верблюжими Колючками, або Одиною Моголою, завтра може стати Долиною Нафти [7]. Чимало давніх українських топонімів замінено назвами Аеродром, Кар'єр, Торфовисько, Колгоспне Поле, Пустир тощо. Із цієї причини виявлення колишніх назв, які ще зберігаються в пам'яті людей та історичних джерелах, є надзвичайно важливим для топонімічних досліджень. «Назви, які вийшли з активного вжитку, – підкреслює А. Суперанська, – становлять значний інтерес для історичної географії, що вивчає стан території в минулому, для цілого комплексу історичних наук, а також для історії культури окремих народів, особливо тих, чие минуле не знайшло достатньо повного відображення в історичних пам'ятках писемності та інших джерелах» [10]. Зазвичай, смисл найдавніших назв розкривається лише в процесі спеціальних досліджень. Це стосується переважно тих із них, які виникли на мовах давніх, нині не існуючих народів. Такі топоніми являють собою своєрідні знаки, символи, що залишаються незрозумілими до тих пір, доки не буде з'ясоване їхнє початкове значення.

Щоб правильно пояснити суть топоніма, потрібно знати словниковий набуток і лексику кожної епохи, яка залишила свій слід у місцевій топонімії. У наш час лексика поновлюється дуже швидко; уже зараз волиняни не пам'ятають, що таке ляда, гале, забрід, мосир, биндюги. Зовсім в іншому значенні сприймаються назви сіл: Волошки, Красне, Вікна, Звіринець, Майдан. Лише за небагатьма пам'ятками можна встановити значення слів: осова, лють, шать. Без глибокого вивчення давньої народної географічної термінології топонімічні пошуки можуть перетворитися в голослівні домисли. Географічні назви зазнають неодмінних змін (трансформації) у процесі тривалого використання, наприклад Лучеськ – Луцьк, Берестя – Брест, Ковалі – Ковель, Тиверці – Ківерці, які потрібно враховувати під час пояснення етимології назви. Отже, використовуючи дані науки топоніміки в географічних дослідженнях, отримуємо відомості про колишню природу, економіку краю, міграційні рухи населення, назви давніх племен і народів, які тут проживали, їхній побут, світогляд, міфологію. Тобто в тому, наприклад, що на низовинах Українського Полісся виникають назви, які пов'язані з підвищеннями в рельєфі – горбами й пасмами, проявляються не винятки топонімії, а дія конкретних топонімічних закономірностей, вивчення яких має надзвичайно важливе значення для історико-географічних досліджень на основі топонімії.

На думку Л. С. Берга, «назви народжуються з властивостей об'єкта та відображаються у свідомості людей відповідно до суспільних умов, але не обов'язково тільки економічних або політичних причин, але й багатьох інших – естетичних, релігійних тощо, у тому числі й географічних» [3].

Географічні назви – це особливі слова, які, навіть не беручи активної участі в сучасній лексиці, є невід'ємною складовою частиною історії та культури народу. Виходячи з потреб географічної науки, перші топонімісти були географами-мандрівниками, землепрохідцями, першовідкривачами, котрі здійснювали збір місцевих географічних назв, їх первинну систематизацію, картографування тощо. Але для з'ясування семантики й лінгвістичних особливостей топонімів не вистачало наукового підґрунтя. У зв'язку з цим на географічні мапи світу потрапило чимало спотворених назв або місцевих слів, які не мали нічого спільного з найменуваннями та мовою аборигенів означали: «не знаю», «не розумію». Такими були слова «юкатан», «алеут», «арувімі», «текеніка» й ін., які дали життя багатьом топонімам. Подібну етимологію має також слово «кенгуру», яке англійський мандрівник Джеймс Кук сприйняв як назву тварини. Минуло багато десятиків років, доки європейці вивчили мову корінних австралійців і зрозуміли, що слово «кенгуру» означає «я вас не розумію» [8, с. 339]. Під час розв'язання цих та інших проблем стосовно географічних назв постала наука топоніміка, яка, проводячи лінгвістичне дослідження топоніма, обов'язково спирається на дані інших наук – історії, географії, археології та ін.

Топонім – грецьке слово, що складається з двох термінів: *topos* – місце, місцевість й *opota* – ім'я, назва, тобто ім'я місцевості – найменування географічного об'єкта – географічна назва. Під топонімом розуміють власне ім'я, яке у відповідному контексті з урахуванням місця, часу, мови та писемності служить для вирізнення якогось одного географічного об'єкта з-поміж інших географічних об'єктів [10]. Перші спроби пояснити деякі географічні назви знаходимо вже в глибокій давнині, причому не лише в працях мислителів, але й навіть у давніх релігійних книгах. Однак топоніміка як наука зародилася лише декілька десятиліть тому. У 1920-х рр. виник сам термін «топоніміка», який використовували для позначення розділу ономастики – науки про власні назви взагалі. Оскільки топоніми існують тривалий час й у своїй основі часто зберігають слова давніх мов і говірок, топонімія несе в собі цілу систему понять, які сформувались у різні історичні епохи. Така інформативність топонімів дає підставу застосовувати їх під час історико-ландшафтних досліджень. Але використання топоніміки в наукових дослідженнях без урахування її загальних закономірностей нерідко призводить до хибних висновків. Подібні помилки найчастіше трапляються у випадках, коли дослідженню піддається не вся система топонімії певної місцевості, а одна окремо взята назва, яка може мати випадкову співзвучність із поняттям, від якого її намагаються вивести. Уникнути подібних огріхів дає змогу формантний і статистичний аналіз топонімії, урахування трансформації назв, виявлення впливу на топонімію природних та соціальних умов, вивчення особливостей заселення й освоєння території [18].

Географічні та топонімічні особливості будь-якої території тісно пов'язані між собою й утворюють спільні ландшафтно-топонімічні комплекси. Тому предметом дослідження топоніміки є закономірності виникнення, формування й розвитку як окремих географічних назв, так і топонімічних систем (ландшафтів). Під топонімічним ландшафтом розуміють закономірно складений на цій території комплекс назв водних об'єктів, форм рельєфу, населених пунктів, угідь тощо. Вивчення топонімічного ландшафту не виключає дослідження окремо взятої назви, але вимагає врахування тих тісних зв'язків, у яких перебуває кожна назва як складовий елемент природно-топонімічного комплексу. Найважливішими з-поміж цих зв'язків є: 1) зв'язок між географічними об'єктами і їх вербальним вираженням; 2) зв'язки між природними елементами всередині ПТК; 3) взаємозв'язки всередині топонімічного ландшафту (між апелятивами та антропонімами; між народною ландшафтною термінологією й топонімією; між топонімією та науковою географічною термінологією; між загальними й одиничними поняттями тощо); 4) взаємовплив топонімічних систем різних епох тощо. Отже, топоніміка – це наукова дисципліна, яка поруч із вивченням власне географічних назв (топонімів), їх смислового значення, походження, функціонування, вивчає й природні та соціальні умови минулого, за яких вони виникли.

Основними напрямками використання топонімічних досліджень є:

- 1) реконструкція давніх природних ландшафтів, ареалів поширення рослин та тварин;
- 2) вивчення природних багатств й економіки краю в минулому;
- 3) виявлення за допомогою географічних назв регіонів проживання давніх народів і племен, шляхів їх розселення;
- 4) установлення торгових, культурних й інших зв'язків давнього населення з іншими регіонами;
- 5) визначення відносного віку поселень;
- 6) розкриття давньої духовної культури народу;
- 7) виховання національної гідності та бережного ставлення до пам'яток минувшини й ін.

Географічні назви, у яких відбито реальні картини минулого (рослинний і тваринний світ, ґрунти, рельєф, болота тощо), є джерелом інформації для історичної географії, що вивчає природні ландшафти минулого та їх зміни за історичний час. Наприклад, досить поширеними назвами боліт на Волинському Поліссі є Грабинник, Дуброва, Крушина, Дуб'є; Грабець, Дубрівка тощо [11]. Лісу тут не пам'ятають навіть старожили: «завжди були болота».

Головна причина стійкості топонімів полягає в тому, що слово, яке стало географічною назвою, продовжує існувати й тоді, коли ознаки об'єкта змінилися (утрата ознаки), даючи інформацію про його первинний стан [5]. В основі багатьох назв лежать народні географічні терміни, які відображають різноманітність місцевої природи. Великий внесок у дослідження народної ландшафтної термінології зробив П. А. Тутковський. Для дослідників-топонімістів кожна з праць Тутковського містить важливу інформацію щодо місцевих географічних назв [16, с. 194]. Етимологію багатьох із них автор пояснює. Наприклад, у його праці «Побережжя реки Львы» знаходимо не лише детальний

опис дикої поліської природи, а й висновки про те, що «деякі назви вказують на поширення боліт (наприклад, Брід, Волока, Гало, Гать, Гнійниця, Гребельки, Груд, Загалом, Зарудав'є, Мижиричі, Мокре, Мостица, Мох, Острів, Перебріддя, Тухле тощо) і лісів (Береста, Борове, Дубина, Діброва, Єльно, Костри й ін.); іноді назви походять від місцевих тварин (як-от: Борсуки, Вовчі Переходи, Медведовичі, Козовиця, Мошки) і геологічних або географічних особливостей (а саме: Каменаха, Камінь, Гряда, Гора, Верхи тощо) [14, с. 14–15].

У книзі П. А. Тутковського «Месторождения сторонительных камней в Луцком уезде Волынской губернии» (1912 р.) знаходимо відомості про те, як географічні назви, які походять від слів «гора», «камінь», надавали вченому інформацію про місцезнаходження кам'яних валунів-морен, принесених колись льодовиком: «У більшості випадків кінцеві морени дуже чітко виражені в рельєфі, – стрімко піднімаються над навколишньою місцевістю й тому часто називаються в народі «горами»». Далі він конкретизує: «Село Каменуха (Гора Кам'яна) отримало свою назву від кінцевої морени, яка тут міститься» [13, с. 38]. Назву населеного пункту Оконськ та річки Окінка П. А. Тутковський виводить від народних географічних термінів «вікно» й «око»: «Річка Окінка бере початок із джерела, яке помісцевому називається “окно” або “око”». Таку ж етимологію цієї назви подає також О. Цинкаловський: «Власне, від джерела, яке тут називають «вікном» село отримало назву Оконськ» [19, с. 256].

Географія пов'язана з топонімією ще й тим, що, подібно до того, як народні географічні терміни стають топонімами, так і топоніми іноді стають географічними термінами. Наприклад, плато Карст (пн.-зах. Балканського п-ва), складене вапняками, дало життя географічному термінові «карстові явища»; гори Альпи – термінам «альпінізм», «альпійська складчастість», «альпійський пояс», «альпійський тип рельєфу»; Юрські гори, де були вперше вивчені морські відклади другого мезозойського періоду, дали назву цьому відрізку історії Землі тощо. Чимало топонімів лежать в основі найменувань мінералів, наприклад: австраліт, андезіт, амазоніт, везувіт, кавказит, лабрадорит, тасманіт тощо [2].

Усе частіше в географічній літературі піднімається питання про необхідність використання топонімічних досліджень у навчальній роботі з учнями та студентами. С. Д. Бабишин зазначає: «Часто учні, які закінчили школу, знають, що Памір – “Дах світу”, Америка – названа за іменем італійського мореплавця Америго Веспуччі, але коли запитати їх, чому вершину Карпат названо Говерлою, як розшифрувати такі назви, як Україна, Галичина, Полісся, як пояснити походження назви обласного центру, вони виявляють цілковиту неспроможність» [1, с. 36]. На його думку, використання елементів топоніміки на уроках географії, історії й у позакласній роботі посилює інтерес учнів до цих предметів, ілюструє та конкретизує навчальний матеріал, полегшує розкриття специфіки географічних об'єктів й особливостей природи та економіки окремих країн, регіонів. Часто в топонімії трапляються імена-прізвиська, які походять від апелятивів: Дуб, Гора, Бугай, Вовк, Груша, Козел, Бубен та ін. На відантропонімне походження таких назв вказують присвійні суфікси: -ів, -івка, -ин, -ичі тощо, наприклад: Грушів, Квасів, Кисилин, Щурин, Горичів, Козлиничі й ін. Нерідко подібні назви констатувалися дослідниками-антропонімістами як відапелятивні. На основі історичних документів встановлено велику кількість особових імен, що позбавлені типових антропонімічних форм [17].

З'ясовуючи етимологію топонімів типу Березне, Ведмеже, Калинове, Бортники тощо, за допомогою історичних документів потрібно визначити, від чого походить назва: 1) від апелятиву – береза, ведмідь, калина, бортник, тобто від найменування природного об'єкта або ремесла; 2) від антропоніма Береза, Ведмідь, Калина (Каленик), Бортник – від прізвища або прізвищ людей.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, збір і вивчення географічних назв – це невідкладна справа вітчизняної науки, оскільки вони є важливими пам'ятками природи та матеріальної й духовної культури народу, а також цінними історико-географічними джерелами дослідження свого краю.

Джерела та література

1. Бабишин С. Д. Топоніміка в позакласній роботі з географії / С. Д. Бабишин – Київ : Рад. школа, 1968. – 93 с.
2. Басик С. Н. Общая топонимика / С. Н. Басик. – Минск : БГУ, 2006. – 200 с.
3. Берг С. Л. Критические заметки о топонимических взглядах В. А. Никонова / С. Л. Берг // Географическая среда и географические названия : сб. ст. – Ленинград, 1974. – С. 5–10.

4. Жучкевич В. А. Общая топонимика / В. А. Жучкевич. – Минск : Выш. шк., 1980. – 287 с.
5. Коваль А. П. Знайомі незнайомці: походження назв поселень України : наук.-поп. вид. / А. П. Коваль. – Київ : Либідь, 2001. – 304 с.
6. Мурзаев Э. М. Топонимика и география / Э. М. Мурзаев. – Москва : Наука, 1995. – 304 с.
7. Никонов В. А. Введение в топонимику / В. А. Никонов. – Москва : Изд-во ЛКИ, 2011. – 184 с.
8. Скарлато Г. Захоплююча географія : навч. посіб. / Г. Скарлато. – Київ : Альтерпрес, 1998. – 414 с.
9. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель. – Т. I. / упоряд. Г. Л. Аркушин. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – 408 с.
10. Суперанская А. В. Что такое топонимика / А. В. Суперанская. – М. : Наука, 1985. – 176 с.
11. Теодорович М. І. Волинь в описі міст, містечок і селищ в церковно-історичному, етнографічному, археологічному й ін. відношеннях. Історико-статистичний опис церков і приходів Волинської Єпархії. – Том V : Ковельський повіт [репринт. вид. кн. 1903 р.] / М. І. Теодорович. – Луцьк, 2008. – 508 с.
12. Тутковський П. А. Словник геологічної термінології (проект) / П. А. Тутковський. – Київ : Держвидав УРСР, 1923. – 201 с.
13. Тутковский П. А. Месторождения строительных камней в Луцком уезде Волынской губернии / П. А. Тутковский // Труды общества исследователей Волыни / П. А. Тутковский. – Житомир, 1912. – Т. 9. – С. 1–335.
14. Тутковский П. А. Побережье реки Львы (географическое и геологическое описание) / П. А. Тутковский // Труды общества исследователей Волыни / П. А. Тутковский. – Киев, 1915. – Т. 13. – Вып. 1. – С. 13–77.
15. Тутковский П. А. Полесские «окна» / П. А. Тутковский // Землеведение. – 1899. – Кн. 4. – С. 29–83.
16. Шкляева Н. В. Топонімічна народна проза Західного Полісся: історія і сучасність / Н. В. Шкляева. – Луцьк : ЛДТУ, 2006. – 264 с.
17. Шульгач В. П. Нариси з праслов'янської антропонімії. – Ч. II / В. П. Шульгач. – Київ, 2015. – 504 с.
18. Шульгач В. П. Ойконімія Волині : етимологічний словник-довідник / В. П. Шульгач. – Київ : Кий, 2001. – 189 с.
19. Цинкаловський Олександр. Стара Волинь і Волинське Полісся (Краєзнавчий словник від найдавніших часів до 1914 р.) / О. Цинкаловський. – Вінніпег : [б. в.], 1984–1986. – Т. 1–2.

Василюк Людмила. Особенности использования топонимики в физической географии. Рассмотрены особенности использования топонимического метода в географических исследованиях. Определены основные связи природного ландшафта с ландшафтом топонимическим, который представляет собой ценное информационный источник о природных объектах прошлого. Раскрыты главные направления использования топонимики в плане выявления изменений в природных комплексах в течение достаточно длительного периода. Исследована специфика использования пропавших географических названий, которые сохранились только в старинных документах или в легендах и преданиях местного населения. Показаны основные недостатки при использовании ненаучного толкования географических названий в физико-географических исследованиях и указывается на недопустимость использования народной (вульгарной) этимологии названий.

Ключевые слова: топонимика, топонимический ландшафт, топонимический метод, географическое название, топоним, ономастика.

Vasylyuk Liudmyla. The use of Place Names in Physical Geography. The features of toponymic method in geographical research is examined. The author defines the basic connection of the natural landscape with the toponym landscape, which is a valuable source of information about natural objects of the past. The main directions of the use of place names to identify changes in the natural complexes over a sufficiently long period are revealed. The specific use of disappeared geographical names, preserved only in old documents or in the legends and traditions of the local population is investigated. The main disadvantages of using a non-scientific interpretation of geographical names in the physico-geographical research is shown and the inadmissibility of the use of popular (vulgar) etymology of names is indicate.

Key words: toponymy, toponymic landscape, toponymic method, geographical name, place name, onomastics.

Стаття надійшла до редколегії
17.11.2016 р.